

68842 - Paranın değeri değışirse borcu nasıl öder?

Soru

Bir arkadaşına borç verdim, parayı ona Suudi Riyalı olarak verdim, ancak şu an Mısır Cüneyhi Suudi Riyalına karşı değer kaybetti. Borç verdiğim arkadaş, borcunu benden para aldığı günde Riyal'a denk gelen Mısır Cüneyh miktarınca ödemek istiyor. Bu da borcumu verdiğimden eksik alacağım anlamına geliyor, ve buna karşı çıktım ve ona dedim ki: ben sana parayı Riyal olarak teslim ettim, sende bana Riyal olarak iade et. Nitekim borçlar, misliyle ödenir. Sana verdiğim parayı, başka bir işte çalıştırmış olsaydım para kazanırdım. Ancak ben sana Allah rızası için borç verdim işini gördün para kazandın sana ödediğimi iade et diyorum. Şayet cevabınız, borcu Riyal olarak ödemesi gerektiği yönünde ise ancak karşı taraf bunu kabul etmezse bunun hükmü Allah katında nedir?. Bana eksik verdiği tutar onun zimmetinde kalır mı? Bunu kıyamet gününde talep etme hakkına sahip miyim?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Bir kişi diğerinden her hangi para birimi ile borç aldığı anda borcu öderken aldığı aynı para birimiyle ödemesi vaciptir. Aldığı paranın değeri ile başka para birimi ile ödemesi caiz değildir. Hatta bunu borç sözleşmesinde zikretmesi de caiz değildir. Yani bir kişi: "Ben senden Riyal olarak aldım ancak ben, sana bir sene sonra Cüneyh olarak iade edeceğim" diyemez. Ancak borç ödeyen kimse, hiçbir dayatma olmaksızın kendi rızasıyla oluşan farkı ödeyebilir. Bu görüş, muasır fıkıh alimlerin ortak görüşüdür.

Nitekim İslam Fıkıhı komitesi 42-4/5 nolu ve 1988 tarihli kararında şöyle demiştir: "Kağıt paralar, yasal bir nakit olup tam değere sahip olan bir alış veriş aracıdır. Şeriatta altın ve gümüş için geçerli olan faiz, zekat ve borç gibi hükümler; kağıt paralar için de geçerlidir.

Borcu belirli bir para biriminde ödemekte en önemli husus, misliyle ödemektir. Değeriyle değil. Çünkü borçlar misliyle ödenmesi vaciptir. Kaynağı ne olursa olsun zimmette sabit borçları bara birim fiyatlarına bağlamak caiz değildir.

Şeyh Bin Baz Rahimehullah'a şöyle bir soru soruldu: "Arkadaşım (Hasan) bana borç olarak 2000 Tunus Dinarı verdi. Bununla ilgili aramızda bir sözleşme yaparak değeri Almanya parasıyla ödenmesine anlaşma yaptık. Borç süresi geçtikten sonra Almanya para birimi değer kazandı, bunun üzerine sözleşmede anlaştığımız gibi ödeme yaparsam fazladan 300 Tunus Dinarı ödemek zorunda kalacağım. Borç veren kimse bu fazlalığı alması caiz mi yoksa faiz mi sayılır?"

Cevap: Borç veren (Hasan) sadece borç verdiği miktarı talep edebilir. Ancak sen kendi rızanla fazla vermek istersen verebilirsin. Çünkü Rasulullah Sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu: "İnsanların en hayırlıları, ödeme yaparken en güzel şekilde ödeme yapanlardır" (Muslim)

Aranızda ki sözleşme ise geçersizdir. Çünkü şer'i olmayan bir sözleşmedir. Çünkü şeriata göre borç ancak misliyle ödenebilir. Ancak borcu ödeyen kimse rızasıyla ve mükafaat açısından fazladan verebilir.

İbn Useymin Rahimehullah konu ile ilgili soru soran kişiye şöyle cevap vermiştir: "Dolar olarak borç verdiğin gibi borçlu sana dolar olarak iade etmesi vaciptir. Ancak buna rağmen ikinizde bu borcun ödeneceği gün Cüneyh olarak ödenmesinde karşılıklı kabul olursa bu ödemede sakınca yoktur. Zira İbn Ömer Radiyallahu anhu şöyle dedi: "develeri dirhemle satardık onun yerine dinar alırdık, dinarları satar onun yerine dirhem alırdık. Söz konusu muamele, altını gümüşle satmaya benzer.

Bunun üzerine sen ve arkadaşın borç verdiğin dolar yerine Cüneyh vermek isterse değişim yapılacak günde vereceğin para miktarı aldığından fazla olmaması şartıyla caizdir. Örnek: 2000 dolar 2800 Cüneyh ederse ondan 3000 Cüneyh talep etmen caiz değildir. Ancak 2800 Cüneyh veya 2000 dolar alabilirsin. Yani borcu, günün değerinde alırsın veya daha aşağısında alabilirsin. Çünkü daha fazla değerle alırsan kazanç sağlamış olursun. Bu da yasaklanmış bir muameledir. Değerinden biraz aşağısında aldığı takdirde hakkının bir kısmını almış diğerinden beraat etmiş

olabilirsin bunda da sakınca yoktur. (Fetava İslamiye 2/414-415)

Her iki taraftan biri bu hükme karşı gelirse iki para birimi arasındaki farkı haksız yere almış olur. Bu da şüphesiz haramlardandır. Yüce Allah şöyle buyurdu: “Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle olursa başka. Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir.” Nisa/29

En iyisini Allah bilir.